

GRUNDSKOLE 17. maj 2024

ANALYSE

Udarbejdet af
Troels Lund Jensen
Chefanalytiker

Folkeskoleaftale: Lige fordeling af intensiv undervisning rammer skævt

Folkeskoleaftalen afsætter 500 mio. kr. til intensiv undervisning til folkeskoleelever med relativt svage faglige forudsætninger. Men pengene bliver ikke brugt dér, hvor de gør størst gavn. I aftalen målrettes de nemlig de mest fagligt udfordrede elever på hver folkeskole. Det betyder, at mange elever i målgruppen ikke vil kunne få den intensive undervisning – ganske enkelt fordi der er mange andre udfordrede elever på deres skole. Hvis man målrettede ressourcerne til de ca. ti pct. fagligt svageste elever på landsplan, kunne man hjælpe flere elever, der er i risiko for ikke at bestå dansk og matematik.

Kontakt

Analysechef

Emilie Damm Klarskov

📞 27 35 85 95

✉️ ead@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Hovedkonklusioner

- Folkeskoleaftalen afsætter 500 mio. kr. til intensiv undervisning målrettet de ca. 10 pct. af eleverne med de svageste faglige forudsætninger på hver folkeskole. Men det betyder, at pengene ikke bliver brugt dér, hvor de gør størst gavn. Udmøntningen bliver mindre effektiv, når alle skoler får det samme, og der samtidig er nogle skoler, der har mange udfordrede elever, og andre, der har meget få.
- På 5 pct. af folkeskolerne bestod *alle* elever dansk og matematik i 2023, mens der på 15 pct. af folkeskolerne var mere end hver femte elev, der ikke bestod både dansk og matematik. Med folkeskoleaftalen tilføres der lige mange penge til begge typer skoler.
- På halvdelen af folkeskolerne må der forventes fortsat at være et uopfyldt støttebehov, når den intensive undervisning er udmøntet til ca. 10 pct. af eleverne. Omvendt må der alt andet lige på halvdelen af folkeskolerne forventes at være elever, der kan få intensiv undervisning, som i forvejen ville kunne bestå dansk og matematik.
- I 2023 bestod ca. 5.100 elever ikke både dansk og matematik ved 9.-klasses-afgangsprøverne. Var folkeskoleaftalen allerede implementeret ville ca. 3.400 af disse elever kunne have fået intensiv undervisning. Det betyder, at aftalen ville have misset ca. 1.700 elever, der ikke bestod dansk og matematik, svarende til en tredjedel af ikke-beståede elever.

På hver anden folkeskole består mere end 10 pct. ikke dansk eller matematik

I 2023 bestod 11,5 pct. af eleverne i folkeskolernes 9. klasser ikke afgangsprøverne i dansk og/eller matematik.

Politikerne vil med den nye aftale om folkeskolens kvalitetsprogram give de mest udfordrede elever intensiv undervisning i dansk og matematik. Målgruppen er de 10 pct. af eleverne med størst udfordringer på hver enkelt folkeskole.¹

Vi viser i denne analyse, at der på tværs af folkeskoler er stor variation i, hvor mange elever, der ikke består dansk og matematik.

Skoler har vidt forskelligt behov for ekstra støtte til fagligt svage elever

Der er stor variation i, hvor mange elever, der ikke har bestået både dansk og matematik på tværs af landets folkeskoler.

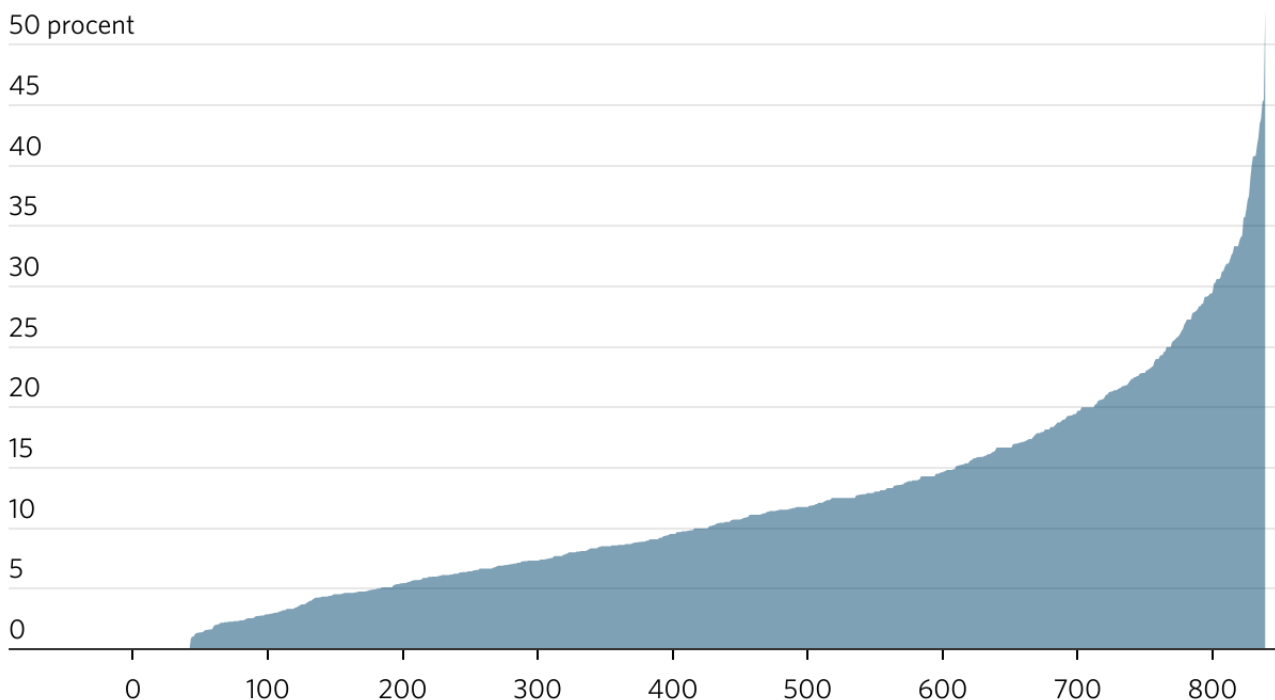
I Figur 1 har vi fordelt folkeskolerne efter andelen af folkeskoleelever i 9. klasse, der ikke bestod bådedansk og matematik i 2023.

På 5 pct. af folkeskolerne med en 9. klasse bestod alle elever dansk og matematik i 2023. På lidt over halvdelen af folkeskolerne er det omvendt mere end 10 pct. af eleverne i 9. klasse, der ikke har bestået både dansk og matematik, og på 15 pct. af folkeskolerne er det mere end hver femte elev i 9. klasse, der ikke har bestået både dansk og matematik.

FIGUR 1

På halvdelen af folkeskolerne består mere end hver tiende ikke dansk og matematik

Figuren viser andelen af 9.-klasseselever, der ikke bestod både dansk og matematik på hver folkeskole i 2023.

Anm.: Vi har kun medtaget folkeskoler med mindst 10 elever i 9.klasse. Specialklasser og klasser for ældre tosprogede elever er udeladt. Der indgår i alt 839 folkeskoler, hvor der er afholdt prøver i 9.klasse. Folkeskoler er sorteret efter andelen af elever, der ikke består dansk og matematik. x-aksen angiver et vilkårligt skolenummer.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Lige fordeling af midler rammer skævt

I Figur 2 har vi fordelt folkeskolerne efter, hvilke elever der vil kunne få intensiv undervisning, når udmøntningen fordeles til de 10 pct. mest udfordrede elever på hver folkeskole.

I figuren svarer det blå og røde areal til andelen af folkeskoleelever i 9. klasse, der ikke bestod både dansk og matematik i 2023, ligesom i Figur 1.

Figuren viser et scenarie, hvor vi antager, at den intensive undervisning er blevet udmøntet til de elever, der afsluttede 9. klasse fra en folkeskole i 2023, så 10 pct. af eleverne på hver folkeskole ville kunne få glæde af den intensive undervisning. Det følger den udmøntning, som ligger i Folkeskoleaftalen.

Det grå areal illustrerer den del af udmøntningen af den intensive undervisning, der kan gives til elever, der måske nok er mere udfordrede i dansk og matematik end deres klassekammerater, men trods alt kan bestå afgangsprøverne i begge fag.

Alt andet lige må der på halvdelen af folkeskolerne forventes at være elever, der kan få intensiv undervisning, som i forvejen ville kunne bestå dansk og matematik.

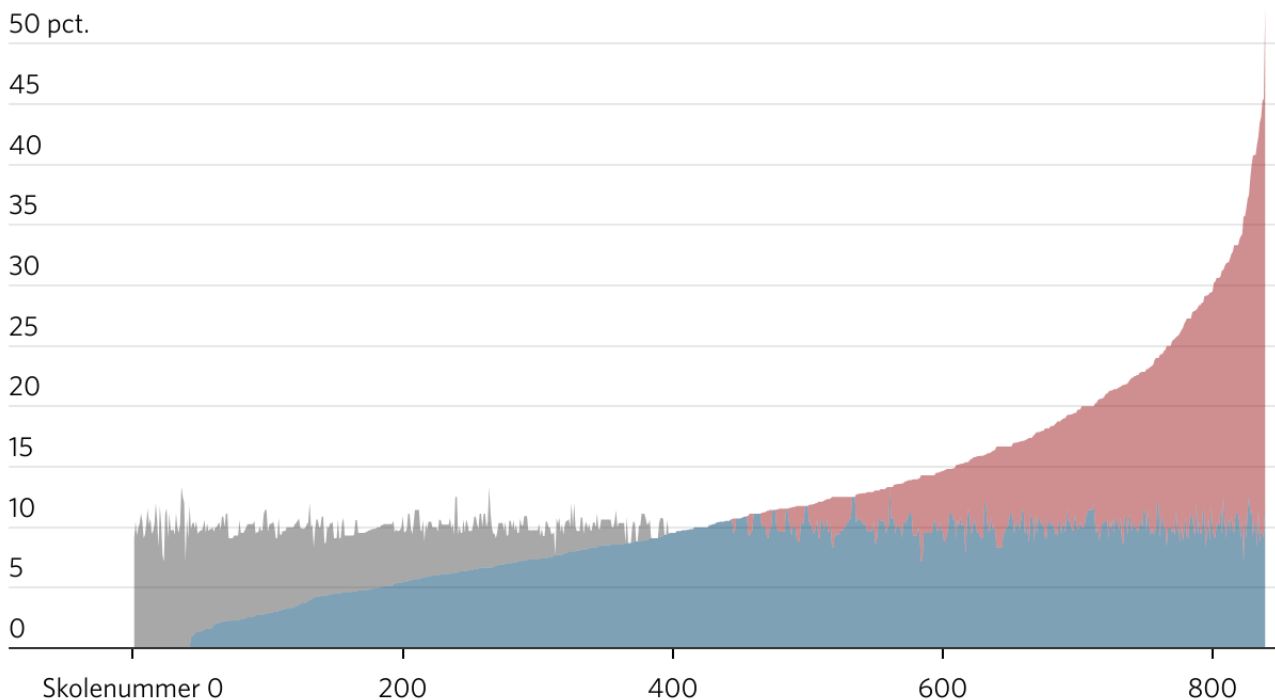
Det blå areal illustrerer den del af den intensive undervisning, der vil kunne gives til elever, der ikke består både dansk og matematik og det røde areal illustrerer den del af elevgrundlaget, som ikke vil kunne få hjælp, fordi mere end 10 pct. af eleverne på folkeskolen har udfordringer i dansk og matematik.

På halvdelen af folkeskolerne må der forventes fortsat at være et uopfyldt støttebehov, når den intensive undervisning er udmøntet til 10 pct. af eleverne.

FIGUR 2

En lige fordeling af intensiv undervisning rammer skævt

Figuren viser andelen af 9.-klasseselever, der ikke bestod både dansk og matematik i 2023 (blå og røde arealer) på de enkelte folkeskoler og en forholdsmæssig fordeling af muligheden for at få intensiv støtte i dansk og matematik (grå og blå arealer). Det røde areal illustreret et uopfyldt støttebehov til elever på skoler, hvor mere end 10 pct. ikke består dansk og matematik.

Anm.: Vi har kun medtaget folkeskoler med mindst 10 elever i 9. klasse. Specialklasser og klasser for ældre tosprogede elever er udeladt. Der indgår i alt 839 folkeskoler med karakterdata i 9.klasse. Folkeskoler er sorteret efter andel elever, der ikke består dansk og matematik. x-aksen angiver et vilkårligt skolenummer.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Hver tredje udfordrede elev risikerer ikke at få del i støtten

Når den intensive støtte skal målrettes de ca. 10 pct. mest udfordrede elever på hver folkeskole, bliver støtten ikke målrettet eleverne med det største behov.

Først og fremmest overstiger andelen af elever, der ikke bestod både dansk og matematik i 2023, de 10 pct. I alt 11,5 pct. af afgangseleverne opnåede ikke mindst 02 i både dansk og matematik i 2023.

Samtidig rammer folkeskoleaftalen skævt. Figur 3 er en illustrativ visning af hvordan.

Søjlen til venstre viser, hvordan folkeskoleaftalen på landsplan ville have ramt eleverne i 9. klasse i 2023, hvis 10 pct. på hver folkeskole havde kunnet få intensivundervisning. Dvs. at den rammer mange elever, der ikke bestod (mørkeblå del af søjlen), men også at den intensive undervisning ville ramme en del elever, der bestod dansk og matematik i 2023 (grå del af søjlen).

Den højre søjle illustrerer behovet for intensiv undervisning, hvis man ville ramme de elever, der ikke bestod både dansk og matematik i 2023. Andelen markeret med rødt er elever, der ikke bestod og samtidig ikke ville få glæde af folkeskoleaftalens intensive undervisning.

Med andre er der 3,9 pct. af afgangseleverne (ca. 1.700 elever), der hverken bestod afgangsprøverne eller ville kunne have fået hjælp under folkeskoleaftalen. Samtidig er der altså 2,4 procent af afgangseleverne, der omvendt bestod, men alligevel ville have fået den ekstra støtte.

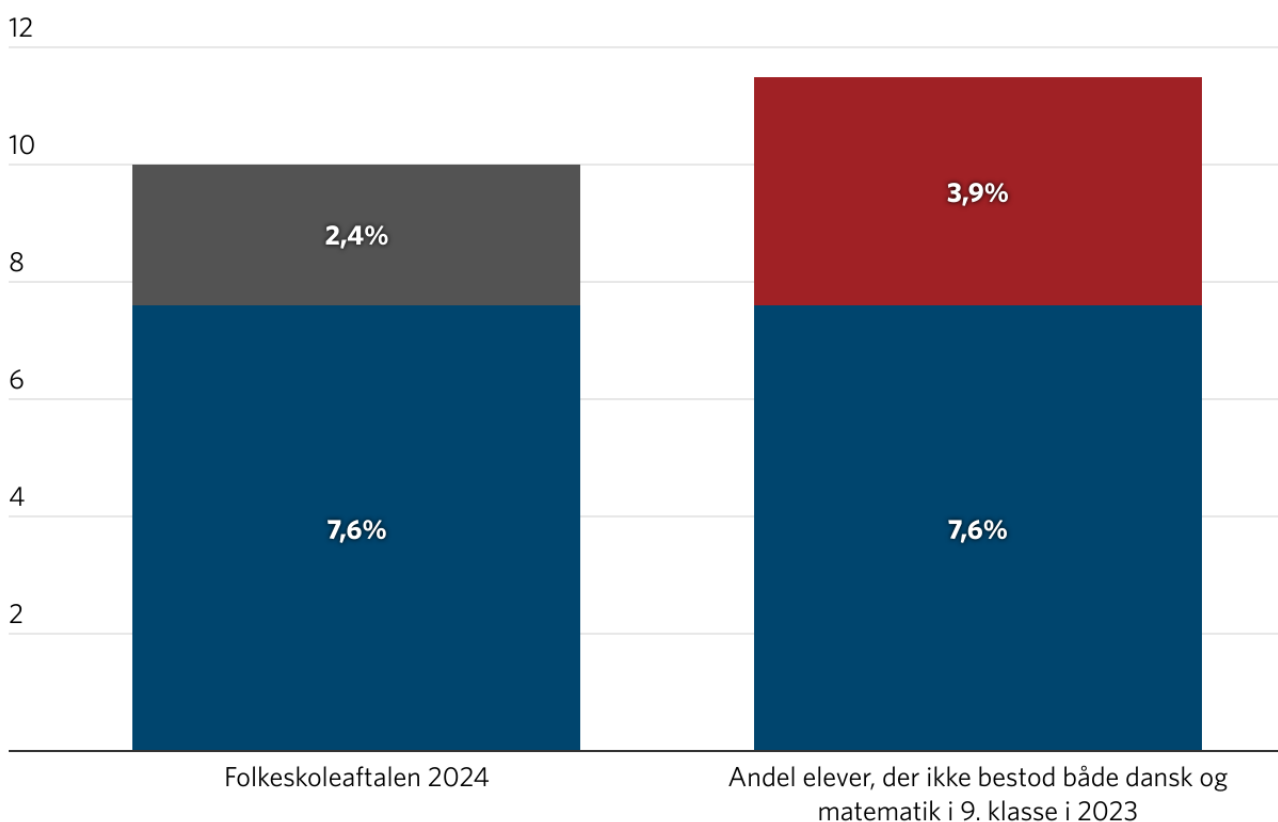
De 7,6 pct. af eleverne svarer til ca. 3.400 elever. 11,5 pct. svarer til ca. 5.100 elever. Så når folkeskolen misser ca. 1.700 elever svarer det til ca. hver tredje udfordrede elev.

FIGUR 3

Folkeskoleaftalen ville have misset hver tredje elev, der ikke bestod dansk og matematik i 2023

Figuren er en illustrativ visning af, hvordan folkeskoleaftalen fra marts 2024 rammer skævt. I alt 11,5 pct. af afgangseleverne opnåede ikke mindst 02 i både dansk og matematik i 2023. Men folkeskoleaftalen ville kun have ramt de to andele i den venstre søjle. Den højre søjle illustrerer behovet for intensiv undervisning, hvis man ville ramme de elever, der ikke bestod både dansk og matematik i 2023. Andelen markeret med rødt er elever, der ikke bestod og samtidig ikke ville få glæde af folkeskoleaftalens intensive undervisning.

■ Ikke bestået, kan få intensiv undervisning ■ Ikke bestået, kan ikke få intensiv undervisning ■ Bestået, kan få intensiv undervisning

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Folkeskoleaftalen ser et reelt problem, men pengene kunne ramme bedre

Folkeskoleaftalen udmønter 500 mio. kr. til intensiv undervisning til folkeskoleelever, der har svage faglige forudsætninger. Det er en meget vigtig investering i de børn, der har det allerstørste behov for ekstra hjælp, så de kan blive bedre klædt på til at tage en ungdomsuddannelse. Det at kunne læse, skrive og regne er en af de vigtigste forudsætninger for at komme godt videre i ungdomslivet.²

Pengene bliver dog ikke brugt dér, hvor de gør størst gavn. Aftalen udmønter støtten, så de ca. 10 pct. mest udfordrede elever på hver enkelt skole vil kunne få hjælp. Folkeskolerne har vidt forskellige udfordringer og behov

Som analysen viser, var der 5 pct. af folkeskolerne, hvor *alle* elever bestod dansk og matematik i 2023, mens mere end hver femte elev ikke bestod både dansk og matematik på 15 pct. af folkeskolerne. Med folkeskoleaftalen tilføres der lige mange penge til begge typer skoler.

På folkeskoler, hvor mange elever er udfordrede, vil der være et uopfyldt støttebehov, mens der på folkeskoler, hvor meget få elever har et udtalt behov for intensiv undervisning, vil være elever, der får støtten. Det er ikke en optimal fordeling af indsatsen.

Set i lyset af, at der på landsplan er 11,5 pct. af folkeskoleeleverne, der ikke består dansk og matematik, er det også ærgerligt, at aftalepartierne ikke har øget den økonomiske ramme så alle elever i risiko for ikke at bestå dansk og matematik kan få hjælp. Reformkommissionen foreslog da også oprindeligt at afsætte 650 mio. kr. til investering i intensiv undervisning for udfordrede elever.

Folkeskoleaftalen har det rigtige fokus, men aftalepartierne udnytter ikke muligheden for at hjælpe alle folkeskoleelever, der er i risiko for ikke at bestå dansk og matematik. De har afsat færre midler end Reformkommissionen anbefaler, og de målretter ikke indsatsen til de elever, der er i størst risiko for ikke at bestå dansk og matematik.

Metode

Sådan har vi gjort

Analysen er lavet på registerdata fra Danmarks Statistik. Analysen er afgrænset til elever, der gik i 9. klasse på en folkeskole i skoleåret 2022/2023. Vi har afgrænset populationen til elever, der gik i en almen klasse i 9. klasse.

Vi har beregnet, om man har fået mindst 02 i både dansk og matematik ved 9.-klassens-afgangsprøverne. Nogle elever kan dermed have bestået ét af fagene, mens andre har fået under 02 i begge fag. Det svarer til adgangskravet for at starte på en erhvervsuddannelse efter 9. klasse.

Vi har beregnet gennemsnittet af de lovbundne prøver i dansk og matematik hver for sig. De lovbundne prøver er mundtlig dansk, skriftlig dansk (tre delprøver: læsning, retskrivning og skriftlig fremstilling) og skriftlig matematik (to delprøver: med hjælpemidler, uden hjælpemidler).

Gennemsnittet i dansk er beregnet som $0,5 * \text{mundtlig dansk} + 0,5 * \text{skriftlig dansk}$, hvor skriftlig dansk er beregnet som $0,5 * \text{skriftlig fremstilling} + 0,25 * \text{læsning} + 0,25 * \text{retskrivning}$.

Gennemsnittet i matematik er beregnet som $0,5 * \text{med hjælpemidler} + 0,5 * \text{uden hjælpemidler}$.

-
- 1 www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf24/mar/240320-aftale-om-folkeskolens-kvalitetsprogram-%E2%80%93-frihed-og-fordybelse.pdf
 - 2 www.ae.dk/analyse/2021-10-psykisk-sygdom-og-daarlige-karakterer-spaender-ben-for-unges-uddannelse